

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

עירוב

העיר'ה

בקשה:

נא לשלוח לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמדם
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

322

פרשת משפטים תשפ"ד

דיני עירוב העיר - ה'

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

סיכום על דיני עירוב העיר

א. בגליונות האחרונים הארכנו על דיני עירובין העיר (גליונות 321-315), ועברנו על כמה עקרי היסודות כדי שיהיו ידיעות נחוצות בסיסיות לציבור הרחב, וכאן לקראת סוף הסדרה נבוא לסכם את הדינים והכללים באופן מעשי על כמה סוגי עירובין בעולם.

דרגות של דקדוק המצוות

- ב. כלל ישראל מורכב מכמה גוונים, וגם בתוך אלו המוגדרים כשומרי תורה ומצוות יש גם כמה דרגות בשמירת ודקדוק המצוות. דרגתו של אדם בדקדוק המצוות תלוי בדרך כלל בכמה מרכיבים כגון, רקע משפחתי, החינוך שגדל בו, תכונות נפשו, מקום מגוריו, רמת יראת שמים, מקצוע שעוסק בו, וקהילה שאליה הוא משתייך, מידת הדביקות שיש לו עם הקב"ה וכדומה, והצד השווה שבכולם שאדם נמצא בעולם כדי להתעלות תמיד להתחזק ולהידיבק יותר ויותר בהקב"ה במשך שנות חייו.
- ג. הדרגות השונות בדקדוק המצוות מתבטא בהרבה תחומים בתורה אבל בפרט בעניני עירובין, שהרי כשרות העירוב מורכבת מהרבה מרכיבים וחלקים, ובכל חלק יש הרבה חילוקי דעות וספיקות שאינם נפסקים לכאן ולכאן, ועל כל מיני קולות וצירופים, ותלוי במבט של כל אחד ואחד.
- ד. **דוגמת כוס חצי מים.** יש להסתכל על זה כאדם צמא ומונח לפניו כוס שחציו מלא, שמצד אחד למעשה הוא חצי מלא וירוה את הצמאון במקצת, ומאידך לא ירוה את הצמאון לגמרי שהרי זה רק חצי כוס, וכמה שהוא יותר צמא, כך פחות ירוה את צמאנו בחצי הכוס.

ד' דרגות

- ה. קל. יש אדם קל שהשקפתו היא לצאת ידי חובה ברמה המינימלית, וכל שיש שיטה או דעת יחידאה לסמוך עליו, שמח הוא ללכת ולסמוך על השיטה הזו, שהרי סך הכל שיטה זו הינו מבוססת על דעת אחד מגדולי ישראל, ואם הוא טוב לאותו הגדול אזי טוב גם לו.
- ו. בינוני. כמו כן יש אדם שמדקדק יותר ואינו סומך על דעת יחידאה אבל כל שיש מחלוקת השקול שיש פוסקים מקילים ומחמירים, אזי אינו מחפש להיות מן המחמירים, וכל שקיימים מספיק פוסקים לסמוך עליהם, על אף שיש בו גם מחמירים, רגוע הוא לסמוך על המקילים.
- ז. **מדקדקי במצוות.** ואז יש אנשים שמוגדרים כמדקדקים במצוות שצמאים לקירבת אלקים, כגון בני תורה ובעלי בתים חשובים, שבמחלוקת השקול יחמירו כדעת הפוסקים המחמירים ולא יסתפקו בחצי הכוס המלאה, אלא יחפשו למצוא כוס שהוא יותר מחצי מלא, ולא יקילו עד שיש רוב פוסקים המקילים בענין.
- ח. **מחמירים ביותר.** ואז ישנם המחמירים ביותר שגם חוששים לשיטה יחידאה המחמיר, ולא עושים מעשה גם כנגד דעת יחידאה המחמיר.

דרגות שונות בכשרות העירוב

ט. **גודל היקף העירוב.** גם בכשרות העירוב ישנם כמה דרגות ותלוי בכמה נקודות וכמו שנבאר. נקודה אחת הוא גודל היקף העירוב, שכמה שיותר

גדול שטח העירוב, יותר קשה להעמידו מתחילה, ויש יותר צורות הפתח, מחיצות ופרצות לפקח עליהם ולתקנם, ולכן קיימת מעלה גדולה בעירוב שכונתי שהוא מקיף שטח הרבה יותר קטן מעירוב עירוני. **גודל העיר.** וכן גודל העיר הוא מכריע גדול לגבי העמדת וכשרות העירוב, שכשיש עיר שאין בה ששים ריבוא תושבים הגרים בתוכה, יש פחות דיעות הסוברות שיש עליו דין רשות הרבים, משא"כ בעיר שיש בה ששים ריבוא הגרים בתוכה, קיימים יותר שיטות הסוברים שא"א לעשות בה עירוב, בפרט ברחובות הראשיים המשרתים את העיר (עי גליון 316).
יא. **אישורים מטעם הרשויות.** גם כשיש רצון להקים עירוב הכי מהודר, לפעמים מתקשים מול הרשויות לקבל אישורים להעמיד מחיצות, צורות הפתח, דלתות וכדומה כדי להשביע את רמת הכשרות הדרושה לטובת הציבור, ועל ועדי העירובין לפעול ולדרוש מול הרשויות את ההיתרים הדרושים כדי להקים עירוב הכי מהודר שניתן.

אוכלוסיית שטח העירוב

- יב. רמת הכשרות של העירוב גם תלוי לפעמים בדרגות השונות של היהודים הגרים בתוך שטח העירוב או בתוך איזו קהילה שמקימה את העירוב, וזה שיקול דעת של רבני העיר או ראשי הקהילה של כל מקום לקבוע האם להקים עירוב ואת רמתו, וכן במצב שקהילה אחרת הקימה עירוב איך לפסוק לכל אחד ואחד בתוך קהילתו, והכל בהתאם לאופי היהודים שהם משרתים, וניתן כמה דוגמאות לזה.
- יג. **רוב קלים ומעט בינוניים.** לדוגמא אם רוב הציבור הם קלים (אות ה) ומעט בינוניים (אות ו), אזי יתכן שוועד העירוב יסתפק בכשרות העירוב המספיקה לרוב הציבור שתהיה ברמה בסיסית.
- יד. **רוב בינוניים ומעט מחמירים.** ואם גרים בתוך היקף העירוב רוב בינוניים ומיעוט מחמירים (אות ז) אזי יסתפקו ברמה של הרוב בינוניים באופן שכשרות העירוב יהיה לדעת הרבה פוסקים מקילים באותו זמן שיהיה עדיין הרבה פוסקים מחמירים, ועל דרגה זו נאמר בלשון הפוסקים שבעל נפש יחמיר לעצמו ואין למחות ביד המקילים (מ"ב סי' ס"ה סק"ג), דהיינו שבדאי יש מקום להחמיר וכן ראוי למדקדקים במצוות לעשות (אות ז), אבל באותו זמן גם למקילין הבינוניים יש על מה לסמוך, ומשום כך אין למחות בידם, שהרי מחאה היא רק כשברור שהוא עושה עבירה, אבל כשיש הרבה פוסקים שמקילין, אין למחות בידם, וכן אין לרב להכביד עליהם את שיטתו המחמירה בזה כי נפסק שהמחמיר יחמיר לעצמו, דהיינו לא לפסוק ולהכביד ולאיים על אחרים לנהוג כחומרתו.
- טו. **מנהג העולם.** ויש לציין שאף במחלוקת השקולה, מ"מ לפעמים העידו הפוסקים ואפילו המחמירים שמנהג העולם הוא להקל ולסמוך על המקילין, ובזה ודאי יש מקום לסמוך על המקילים ובפרט בעלי מסורה שמנהלים את דרכי חייהם עם מסורת מדור דור ומחזקים את הנהגה שהנהיגו רבני הדורות הקודמים, ומ"מ גם כשקיים עירוב בעיר המיוסד על מנהג העולם, תמיד יש למדקדק במצוות מקום להחמיר על עצמו מאחר שאין חיוב להשתמש בעירוב אפילו הכי מהודר.

הרוצה לתרום דרך מערכת חוקי חיים
נא ליצור קשר
0533 197 409
CharityExtra

את אחי אני מבקש!

כולנו כאיש אחד לחג'ית "אחינו" שע"י תומכי יוצאי אנגליה
ב' - ג' אדר א' // THIS SUNDAY & MONDAY

שעות קבלת הקהל "בחדר הוראה" רח' מנחת יצחק 20 ירושלים | טל: 052-7619332 | paskenshtibel@gmail.com | מים א-ה: 4:30 אחה"צ עד 8:00 בערב | יום ו': 10 עד 11 בבוקר, ומשעה לפני הדלקת נרות

טז. ט"ז אמה וששים ריבוא. הבאנו (גליון 316 ו' הלאה) מחלוקת הראשונים והפוסקים לגבי רשות הרבים מן תורה האם צריכים שני התנאים דהיינו שיהיה רחב יותר מט"ז אמה וגם שיעברו בעיר ששים ריבוא, או שגם בלי תנאי של ששים ריבוא כל שהוא רחב ט"ז אמה דין רשות הרבים מן התורה עליו ושוב אי אפשר לעשות בו עירוב רק עם צורות הפתח לרוב פוסקים.

יז. וגם נחלקו בדעת המחבר, שבפשוטו דעתו להחמיר (ש"ע סי' שמה ס"ז) והרמ"א בפשוטו דעתו להקל בזה (סי' שמו"ג), וגם הרבה אחרונים מקילים בזה, ומעידים שכך הוא מנהג העולם (316 אות י"ד, ביא"ה סי' שס"ד ס"ב ד"ה ואחר), ויש מחמירים בזה (שם אות ט"ו), והמ"ב מסיק שבעל נפש וירא שמם יחמיר לעצמו אבל אין בנו כח למחות ביד המקילים (שם אות ט"ז).

יח. מאחר שכמעט כל הרחובות שלנו הם רחבים יותר מט"ז אמה (שם אות ה'), כבר בתחילת דרכנו להכשיר עירוב ברחובותינו אנו ניצבים בפני מחלוקת הפוסקים.

יט. ששים ריבוא בעיר או ברחוב. גם לפי השיטות המקילות שדוקא כשיש ששים ריבוא הרי הוא רשות הרבים מן התורה, נחלקו הפוסקים אם צריכים דוקא שיהיה ששים ריבוא עוברים באותו רשות הרבים (שם אות ח"י). ונמצא שהרבה רחובות אף בעירות גדולות אין בהם דין רה"ר גמורה, או שכל שיש ששים ריבוא בעיר עצמו (אות י"ט), כל הרחובות הגדולים המשרתים את עיקר תושבי העיר (אות כ') נחשבים כרה"ר אע"פ שאין עוברים בתוכם ששים ריבוא. ולדעתם כל עיר גדולה שיש בתוכה ששים ריבוא, א"א לעשות עירוב בהרבה רחובות העיר ע"י צורות הפתח לבד.

עירות גדולות

עיה"ק ירושלים

כ. **בזמן הגמרא.** מבואר שירושלים של פעם היה דין רשות הרבים מן התורה, דא"י בגמ' (עירובין דף ו' ע"ב, כ"ב ע"א, ק"א א') ירושלים, אלמלא שדלתותיה נעולות בלילה חייבים עליה משום רשות הרבים, ולדעת הראשונים שצריכים תנאי של ששים ריבוא ברה"ר, על כרחן שבירושלים בעיר העתיקה לבד היו בו ששים ריבוא, ועל אף שיתכן שלא היו גרים בתוכה ששים ריבוא שאין בה מקום לזה [היום גרים רק כארבעים אלף בעיר העתיקה], מ"מ היו זמנים שנכנסו אלפים ורבות מבחוץ שבסך הכל היה בה ששים ריבוא.

כא. **ירושלים במשך השנים.** במשך השנים גם כשהמטרופולין של ירושלים החדשה התרחבה לשכונות מחוץ לחומת העיר העתיקה ותמיד הוסיפו על העירוב כפי שנתווספו שכונות, לא היה ששים ריבוא תושבי ירושלים, ועל זה סמכו גאוני ורבני ירושלים להסתמך בעיקר על עירוב של צורות הפתח בלבד, כי אין עליה דין רה"ר דאורייתא להרבה שיטות, ושמענו מכמה פוסקי ירושלים, שכיום שאוכלוסיית ירושלים מגיעה לששים ריבוא, צריכים לחשוב שנית על היתר טלטול בתוך עירוב ירושלים (מו"ר הגר"מ בראנדסארפער בשם המנחת יצחק, הגריש"א).

ירושלים בזמנינו

כב. **כמליון תושבים.** כעת [תשפ"ד] על תושבי ירושלים נמנים קרוב למליון תושבים בהיותה העיר הגדולה בא"י, וממילא נתעוררה השאלה האם ואיך אפשר לסמוך על עירובין צורות הפתח בלבד, ברה"ר מן התורה.

כג. **הערבים אינם מצטרפים.** הפוסקים אמרו סברא שהערבים הגרים במזרח ירושלים או שאר שכונות של ערבים אינם מצטרפים למנין ששים ריבוא, והטעם משום שהכבישים הראשיים המשמשים את היהודים במרכז העיר אינם משמשים את הערבים תושבי מזרח ירושלים, ובעיקר רחובותיהם אין אנו משתמשים מפני סכנת נפשות, ולכן אינם נמנים כתושבי העיר ירושלים לענין עירוב. ולפי הסטטיסטיקה, הם מהווים כ-40% מאוכלוסיית ירושלים. אמנם לפי חשבון זה עדיין נשארים כששים ריבוא יהודים בעיר ירושלים, והדרא קושיא לדוכתא.

כד. **רמות וכדומה אינם מצטרפים.** לזה יש מהפוסקים שמסבירים שקיימים שכונות בירושלים כגון רמות המונה כחמישים אלף איש ועוד שכונות דומות שנמנים כתושבי העיר לגבי רשימות הרשויות, אבל אין דינם כעיר לגבי דין עירוב משום שאינם ברצף בתים עם שאר העיר ויש שיעור הפסק המגדיר אותם כחוץ לעיר [וע"י גליון 30 אות ה"י] מש"כ לענין יום פורים ברמות], ולכן בינתיים עדיין לא הגיע לששים ריבוא, ועוד חוזן למועד.

כה. **הוקם מתחילה בכשרות.** גם נאמרה סברא לגבי ירושלים שמאחר שמתחילה הוקם העירוב בכשרות כשלא היו בה ששים ריבוא, קשה לערער על עירוב שכבר הוכשר, ולכן מצרפין כל מיני היתרים כדי שימשך בהכשרו, כגון שבשבת עצמו אין ברחובות העיר ששים ריבוא, וגם בחול אין ששים ריבוא ברחובות שהרי יש זקנים וילדים שאינם יוצאים (עי' מש"כ גליון 316 אות כ"א בשם האג"מ), והרחובות אינם מפולשים מהכניסה ליציאה מהעיר, ובכל רחוב לעצמו אין בו ששים ריבוא גם בחול וכדומה, אבל אה"נ, בני תורה ומדקדקים במצוות צריכים לדעת מהבעיות ויחליטו לעצמם אם אכן רוצים לטלטל בעירוב, ועל הסומכים להקל יש להם על מה לסמוך, ולכן יש מקום גדול לסמוך רק על העירובין השכונתיים (תשובות והנהגות ח"ה סי' ק"א).

ברוקלין

כו. **רשות הרבים מן התורה.** כל השנים לא היה עירוב בברוקלין, לא בבארא פארק ולא בפלטבוש עקב הוראתם של גדולי ופוסקי הדור, בעיקר עקב היותו דין רשות הרבים מן התורה משום שתושביה מונים כשתים וחצי מיליון תושבים, ונקטו שכל רחובות העיר דינם כרשות הרבים דאורייתא מאחר שהם משרתים את כל תושבי העיר, ולכן א"א לתקנו בצורות הפתח בלבד (הגר"מ פיינשטיין באג"מ או"ח סי' קל"ט, הגר"י שטייף, בעל דברי יואל ועוד).

כז. **דעת המקילים.** אמנם לפני קרוב לעשרים וחמש שנים הקימו כמה רבנים חשובים עירוב בבארא פארק וכן בפלטבוש המבוסס על צורות הפתח בלבד בעיקר על סמך שאין הששים ריבוא נמצאים ברחובות עצמם הכלולים בעירוב (ש"ת עמק התשובה ח"א סי' כ', ח"ג סי' ט"ו, ש"ת משנה הלכות ח"ח סי' ס"ב עד קע"ט, ש"ת חוק חיים-יאקא ח"ד סי' ט"ז).

כח. **ג' מחיצות.** יש שרצו לטעון שבארא פארק מוקף בג' מחיצות ולכן אפשר לתקן עירוב בתוכו אע"פ שנחשב כרה"ר, וכן רצו לטעון שהגשרים של הרכבת בשכונת בארא פארק מפסיקים בין חלקי הרחוב והינם מחיצה מדין פי תקרה (ש"ת משנה הלכות ח"ח סי' ע"ט), אבל אחרים חלקו על כך ולא קיבלו סברתם (ש"ת אג"מ או"ח סי' קל"ח, יציאות השבת סי' י"ג, קונטרס פירצות העיר נדפס בסוף סי' יציאות השבת, סי' וכיצד אין מערבין).

למעשה

כט. כבר כתבנו שעירוב בעירות גדולות כשעל תושביה נמנים מליוני אנשים כגון ניו יארק, לונדון, פאריז וכדומה, כשמבוסס על צורות הפתח בלבד בפרט ברחובות ראשיים בלי שום שדרוג, רוב הפוסקים יסברו שאין לטלטל בעירוב כזה לכתחילה (316 אות מ"ב), בפרט המדקדקים במצוות (לעיל אות ז'), אם לא שמשדרגים אותו באופן המועיל כגון ע"י ג' מחיצות ממש (316 אות ז"א), או עכ"פ ג' מחיצות בעומד מרובה על הפרוץ (גליון 317 אות כ"ב), או דלתות נעולות (318 אות ג'), או לכל הפחות דלתות הראויות לנעול (שם אות ג'), וכמו בכל דבר הלכת, כל אחד יתייעץ עם רבו המתמחה בנושא.

עירוב מרבה שלום

למנוע מחלוקת

ל. בכלות הסדרה על עירובין, ובתקוה שכולם נהנו מההלכות הסדורות על דיני עירובין ונצטברו להם יותר ידיעות במבוי הסתום של עירובין, נסיים במה דא"י בירושלמי (עירובין פ"ג ה"ב, פ"ז ה"ט) מפני מה מערבין עירובי חצירות מפני דרכי שלום, הדא הוא דכתיב (משלי ג') "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" שע"י הדרכים ונתיבותיה המתוקנים, מרבים שלום (פני משה), וכך השכונות מדברות זו עם זו, וכך גם כולם מעורבים ונחשבים כאיש אחד (קרבן העדה).

לא. ועוד א"י בגמ' (עירובין דף מ"ט ע"א) א"ר יהודה אמר שמואל המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב, מה שמו, עירוב שמו, שיהיו כולן מעורבין ומרוצין בו שלא ימחה זה בחבירו אלא שותפות נוחה ועריבה (רש"י ד"ה עירוב שמו).

לב. מאחר שאנו רואים לדאבונו שהרבה מחלוקות פרצו אודות עירובין בכמה מקומות, בואו ונחזק את הענין שאדרבה להרבות שלום בינינו ובפרט בין תלמידי חכמים שמרבים שלום בעולם, עד שנוזה לשכון בין חומות ירושלים עיה"ק, כי "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום".

הגליון נתרם לרגל שמחת אירוסים הבחור החתן היקר **שלמה בלייער** נ"י
 מיקורי לומדי ישיבת מיר
 בן הרה"צ ר' יוסף יהודה בלייער שליט"א
 מרביץ תורה עיר מנשסטר
 עב"ג בת הרה"ח ר' אלעזר וייספיש הי"ו לונדון
 מו"ט שנורה לזקנו הרה"ח ר' יהושע שמואל בלייער
 ולקנו הרה"ח ר' אפרים זלמן רבינוביץ הי"ו

נתרם בעילום שם
להצלחת התורם שיוזכה
ליגדל כל בניו ובנותיו
לתורה לחופה ולמעש"ט

לרבים השואלים
 אלו שחפר להם חלקי הסדרה של עירובין, יכולים לקבלם ע"י בקשה למערכת